

AGENDA

Cabaret

AMSTERDAM

20:00 **De rust zelve.** Jochem Myjer. KONINKLIJK THEATER CARRÉ, Amstel 115-125

DEN BOSCH

20:15 **Wil je mijn pleister zien?** Bas Marée & Johan Hoogeboom. KONINGSTHEATER, Triniteitstraat 19

IJMUIDEN

20:15 **Marc-Marie Punt.** Marc-Marie Huijbregts. STADSSCHOUWBURG VELSEN, Groeneweg 71

LEIDEN

20:15 **Oudejaarsconference 2009.** Jan Jaap van der Wal. LEIDSE SCHOUWBURG, Oude Vest 43

Musical/Show

UTRECHT

20:30 **dEBUT.** Sven Ratzke. STADSSCHOUWBURG, Lucasbolwerk 24

Toneel

AMSTERDAM

20:00 **Tobben met helden.** LeBelle, Wimpie en de Domino's. OSTADETHEATER, Van Ostadestraat 233d

20:30 **Ultimo.** Orkater. STADSSCHOUWBURG, Leidseplein 26

DEN BOSCH

20:00 **Equus.** Het Nationale Toneel. THEATER AAN DE PARADE, Parade 33

DEN HAAG

20:15 **Onder de vulkaan.** Het Toneelhuis. DE KONINKLIJKE SCHOUWBURG, Korte Voorhout 3

GOUDA

20:00 **Oranje Boven.** Jon van Eerd, Nelly Frijda e.a.. DE GOUDSE SCHOUWBURG, Boelekade 67

LEEUWARDEN

20:30 **Fan de stêd en it libben.** Tryater. STADSSCHOUWBURG DE HARMONIE, Ruiterskwartier 4

ROTTERDAM

20:00 **Who the Hell.** Zep. THEATER ZUIDPLEIN, Zuidplein 60

UTRECHT

20:00 **La Divina Commedia.** Noord Nederlands Toneel. STADSSCHOUWBURG, Lucasbolwerk 24

Jeugd

AMSTERDAM

19:30 **Haram.** De Toneelmakerij. JEUGD-THEATER DE KRAKELING, Nieuwe Passeerdersstraat 1

ZWOLLE

16:00 **Karel de Kok en de Gouden Staf van Sinterklaas.** Karel de Kok. SCHOUWBURG ODEON, Blijmarkt 25

Pop

AMSTERDAM

19:30 **Patrick Watson.** PARADISO, Weteringschans 6-8

20:00 **Romi Mayes, Danny Michel.** PARADI-

SO, Weteringschans 6-8

20:00 **Vybz Kartel.** MELKWEG, Lijnbaansgracht 234

20:00 **William Fitzsimmons.** MELKWEG, Lijnbaansgracht 234

20:15 **The Zombies.** DE KLEINE KOMEDIE, Amstel 56-58

22:00 **Dezmona.** PARADISO, Weteringschans 6-8

DEN HAAG

19:30 **KCLab.** KORZO5HOOG, Binckhorstlaan 36

DEN HAAG

20:30 **Beth Hart.** PAARD VAN TROJE, Prinsegracht 12

ROTTERDAM

20:00 **Depeche Mode.** AHOY, Ahoyweg 10

Klassiek

EINDHOVEN

20:15 **Dukas / Ravel / Gershwin e.a..** Helikon Symfonieorkest o.l.v. Daan Admiraal. MUZIEKCENTRUM FRITS PHILIPS, Heuvel Galerie 140

Muziek Overig

AMSTERDAM

21:00 **Nico Muhly, Teitur, Holland Baroque Society.** HET CONCERTGEBOUW, Concertgebouwplein 2-6

ROTTERDAM

20:00 **Soweto Gospel Choir.** NIEUWE LUXOR THEATER, Posthumalaan 1

Dance

DEN HAAG

22:00 **Thank God It's Monday.** DANZIG, Lange Houtstraat 9

Festival

AMSTERDAM

16:30 **Dancing on the Edge.** DIVERSE LOCATIES

Exposities

AMSTERDAM

DE NIEUWE KERK
020-6386909, Dam, Dag. 10-17u.

Oman. t/m 18 apr 2010

FOAM FOTOGRAFIEMUSEUM AMSTERDAM

020-5516500, Keizersgracht 609, Dag. 10-18u, do-vr 10-21u.

Photography - in reverse. t/m 21 feb 2010

PRUNE - abstracting reality. t/m 9 dec

Sanne Sannes - Darkness & Light. t/m 9 dec

Sex Cinema Venus. t/m 16 dec

HERMITAGE AMSTERDAM

020-5308751, Amstel 51, Dag. 10-17u, wo 10-20u.

Aan het Russische Hof. t/m 31 jan 2010

KIT TROPENMUSEUM

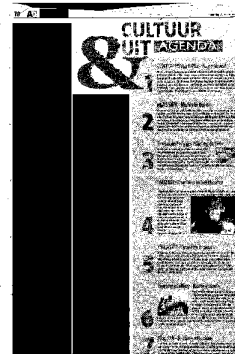
020-5688200, Linnaeusstraat 2, Dag. 10-17u.

De Dono Code. t/m 28 feb 2010

De Qi van China. t/m 6 mrt 2010

Groeten uit. t/m 29 nov

Kunst van overleven. t/m 9 mei 2010

MUSEUM HET REMBRANDTHUIS
020-5200400, Jodenbreestraat 4, Dag.
10-17u.
Oude liefdes, nieuwe wegen. 20 jaar verzamelen voor Het Rembrandthuis. t/m 29 nov
RIJKSMUSEUM PHILIPSVLEUGEL
020-6747000, Jan Luijkenstraat 1, Dag.
9-18u, vr 9-20.30u.
De Meesterwerken. t/m 31 dec 2012
Hendrick Avercamp. IJspret! t/m 15 feb 2010
Kroegleven. 1 dec t/m 1 mrt 2010
Meesterwerken op papier - Jacob Cats. t/m 30 nov
Penselen in het Rijksmuseum. t/m 7 dec
VAN GOGH MUSEUM
020-5705200, Paulus Potterstraat 7, Dag.
10-18u, vr 10-22u.
Alfred Stevens (1823-1906). t/m 24 jan 2010
Van Goghs brieven. De kunstenaar aan het woord. t/m 3 jan 2010
APELDOORN
PALEIS HET LOO
055-5772400, Koninklijk Park 1, Di t/m zo 10-17u.
Een Koninklijk Fotoalbum, deel 10. t/m 3 jan 2010
Ontvouwen schoonheid. t/m 17 jan 2010
Oranje in miniatuur. t/m 17 jan 2010
DEN HAAG
FOTOMUSEUM DEN HAAG
070-3381144, Stadhouderslaan 43, Di t/m zo 12-18u.
Document Nederland: Vechters en Vredestichters. t/m 17 jan 2010
The Family And The Land. t/m 10 jan 2010
GEM MUSEUM VOOR ACTUELE KUNST
070-3381133, Stadhouderslaan 43, Di t/m zo 12-18u.
Schilderijen. t/m 7 feb 2010
GEMEENTEMUSEUM
070-3381111, Stadhouderslaan 41, Di t/m zo 11-17u.
Birne Helene: Holger Niehaus. t/m 3 jan 2010
Cezanne - Picasso - Mondriaan. t/m 24 jan 2010

THEATER & DANS SELECTIE

■ **Dancing on the Edge Festival** Het Dancing On The Edge Festival toont komende week in vijf steden dans en theater uit het Midden-Oosten.

Vele van de voorstellingen zijn van vrouwen. *Átaba* gaat over het dubbelleven in Marokko: overdag de façade van zaken en geloof, 's nachts de drank, dansen, drugs en seks. Het Iraanse Charisma gaat over het verlangen naar een geliefde. *Man is Man* is Brecht overgeplaatst naar de oorlog in Irak. In *The Assassination of Omar Rajeh* wordt de lange reeks journalistenmoorden in Libanon besproken. Een van de festivallocaties is Rialto, waar op zondag en maandag korte en lange dansfilms en een live performance zijn te zien. T/m 13 dec. Amsterdam, Groningen, Rotterdam, Utrecht, Den Haag. Inl: 020-6180220 of www.dancing-ontheedge.nl.

■ **Happy Days** Vanavond gaat in de Haarlemse Toneelschuur *Happy Days* (1961) van Samuel Beckett in première. Actrice Leny Breederveld (ex-Carver) speelt de opgewekt kwebbelende dame Winnie die tot haar middel in het zand is ingegraven. Na de pauze zelfs tot haar nek. Beckett schreef het als een strak gecomponeerd muziekstuk waarin iedere toon, ieder woord, iedere adem, iedere handeling van belang is. Ted Keijser regisseert. *Tournee t/m 14 febr.* www.allesvoordekunsten.nl. ●●●●○

■ **Orlando** Oostpool maakt een bewerking van Virginia Woolfs fictieve biografie over de dichter Orlando die 300 jaar wordt en van geslacht wisselt. De voorstelling, geregisseerd door Marcus Azzini, is een boeiend spel met illusie en werkelijkheid, met tijd en gender. Orlando wordt prachtig vertolkt door Maria Kraakman, een jongensachtig meisje en ook een meisjesachtige jongen. Zij vertolkt precies waar het in de toneelbewerking om draait: een open vorm, waarin de illusie wordt

doorbroken. *Tournee t/m 22 dec.* Inl: toneelgroepoostpool.nl. ●●●●○

■ **Marc-Marie Huijbregts** Marc-Marie Huijbregts en zijn rijke, chaotische ragebol leken zo goed bij elkaar te passen dat zijn coming out als kalende man ook consequenties heeft voor zijn werk. In zijn vierde programma snijdt hij de vraag aan wie hij in zijn nieuwe gedaante eigenlijk is. Hij doet dat in een paar oprechte overpeinzingen en door twee liedjes te zingen: het tere *Ken je mij? Wie ken je dan?* en, met magnifiek elan, het uitdagende *I am what I am*. *Tournee t/m 13 juni.* Inl: harrykies.nl. ●●●●○

■ **Ghetto van Heijermans** De tragische liefde van een Jodenjongen, die geen Jood meer wil zijn, en een christenmeisje staat centraal in *Ghetto* van Herman Heijermans. Regisseur Jaap Spijkers brengt bij Het Toneel Speelt het polemische stuk na honderd jaar weer tot leven. Mark Rietman speelt de vader, een blinde voddenhandelaar, met een dwingend realisme. *Tournee t/m 19 dec.* Inl: www.hettoneelspeelt.nl. ●●●●○

■ **Sex & Drugs & Hoog-Barok** Een ruig rocknummer tegen Zeeland (en dus ook tegen Bløf), een deraillerend Brelchanson, een immorele lofzang op de twintigste eeuw, een jazznummer tegen jazz – en dat is nog maar een heel klein deel van wat Mike Boddé en Thomas van Luyn in *Sex & Drugs & Hoog-Barok* te bieden hebben. De meesters van de intelligente idiotie – bekend van *De Mike & Thomas Show* – presenteren losse nummers die allemaal te maken hebben met muziek en taal – en hoe daarmee met droogkomische virtuositeit te spelen valt. *Tournee t/m 29 dec.* Inl: www.harrykies.nl. ●●●●○

voor meer informatie zie nrc.nl/selectie

Dans Festival 'Dancing on the Edge' toont theater en dans uit het Midden-Oosten

Tomatenspuree en gesluierd verlangen

Op festival 'Dancing on the Edge' is dans en theater uit het Midden-Oosten te zien. Israëliërs willen niet samen met Iraniërs of Syriërs in één hotel, maar staan wel op één festival.

Door FRANCINE VAN DER WIEL
AMSTERDAM, 28 NOV. Drie kilo tomatenspuree staat er op het lijstje benodigheden voor de dansvoorstelling *Āataba*. De beelden die choreograaf Taoufiq Izzediou creëert over het lijden van de vrouw in de Marokkaanse samenleving, zijn dan ook even plastisch als symbolisch. Zo belooft de tweede editie van het tweejaarlijkse festival *Dancing on the Edge*, met dans en theater uit het Midden-Oosten, wel meer verrassingen.

Bij het duet *Charisma* van de Iraanse choreografe Pegah Tabassinejad komen bijvoorbeeld onweerstaanbaar associaties met *Rosas danst Rosas* op; het werk waarmee de Vlaamse Anne Teresa De Keersmaecker begin jaren tachtig doorbrak. Twee gesluierde vrouwen herhalen, gezeten op stoeltjes, dwangmatig gebaren van verlangen en frustratie.

„Jaaa! Anne Teresa De Tabassinejad!” beaamt festivaldirecteur Gary Feingold (52). Het oorspronkelijke plan was een Palestijns-Israëliësch dansfestival te organiseren. Al snel werd hem duidelijk dat dat niet zou lukken. De Palestijnse danskunstenaars piekerden er niet over om met hun 'cipiers' te dansen.

Inmiddels echter had hij veel dansvoorstellingen uit de regio gezien. En hij was aangenaam verrast: „Misschien is het technisch niveau van de dansers niet geweldig en zien de voorstellingen er niet zo gelikt uit als wij hier gewend zijn, maar ze zijn spannend. De urgentie is voelbaar. Het zijn persoonlijke statements over maatschappelijke vraagstukken die in het Midden-Oosten actueel zijn. De islam, de positie van de vrouw, de Palestijns-Israëliësch kwestie. In feite dezelfde onderwerpen waarover we het in Nederland hebben.”

Met gevoel voor ironie prijst de Amerikaan zichzelf aan als: „Aardige Jodenjongen organiseert groot Arabisch festival.” Twee weken voor de festivalopening is hij nog druk bezig met visa voor zijn gasten uit Marokko, Libanon, Iran, Irak, Egypte, Jordanië, Syrië en Israël. Ook moet nog geld voor boventiteling worden gevonden – de meeste toeschouwers beheersen het Arabisch niet en zonder vertaling missen ze veel: „In 2007 hadden we nog geen boventiteling, maar er werd hier en daar wel gela-

chen. Er zaten dus 'Nieuwe Nederlanders' in de zaal!” Hij benadrukt grijnzend zijn politiek correcte taalgebruik. Niet zonder trots meldt hij dat bij de eerste editie van zijn festival 41 procent van de bezoekers geen deel uitmaakte van het reguliere danspubliek. „Voorstellingen met een politieke lading bereiken andere doelgroepen. Moderne dans wordt door hen soms als saai en ontoegankelijk gezien.”

Feingold selecteert op kwaliteit, maar er moet sprake zijn van een sociaal-politieke inhoud. Vandaar dat er maar twee inzendingen uit Israël zijn opgenomen, waar de danscultuur westers georiënteerd is en dus te gewoon voor dit festival. Desondanks moet Feingold op kousevoeten met de aanwezigheid van die paar Israëliërs omspringen, ook al zijn het Arabische Israëliërs. Samen met Iraanse of Syrische collega's in één hotel is bijvoorbeeld nog steeds taboe.

Hij hoopt dat bij het Nederlandse publiek wat vooroordelen op losse schroeven komen te staan. Zelf merkte hij dat de meeste goede inzendingen afkomstig waren van vrouwen. „Voor mij was het een verrassing dat in de islamitische wereld zo veel vrouwen met theater bezig zijn. Dat wijkt af van het beeld dat wij hier hebben.”

In Beiroet en Kaïro, ontdekte Feingold, is veel mogelijk, meer dan in Ramallah of Damascus. Iran is uiteraard het lastigst. Daar zou de Braziliaanse danser en poppenspeler Duda Paiva nooit kunnen spelen – zijn schuimrubberen poppen zijn naakt. In het nieuwe stuk *Cloud*, dat hij met de Iraniër Yaser Khaseb maakt, doet Paiva het dan ook anders. Daarmee kan hij gerust naar Teheran.

Beperkingen creëren ook uitdagingen en de locale danskunstenaars komen, met dank aan hun culturele achtergrond, vaak tot verrassende en poëtische oplossingen. „Als mannen en vrouwen elkaar niet mogen aanraken, worden allerlei trucs met sluiers en doeken verzonnen om toch de suggestie te creëren.”

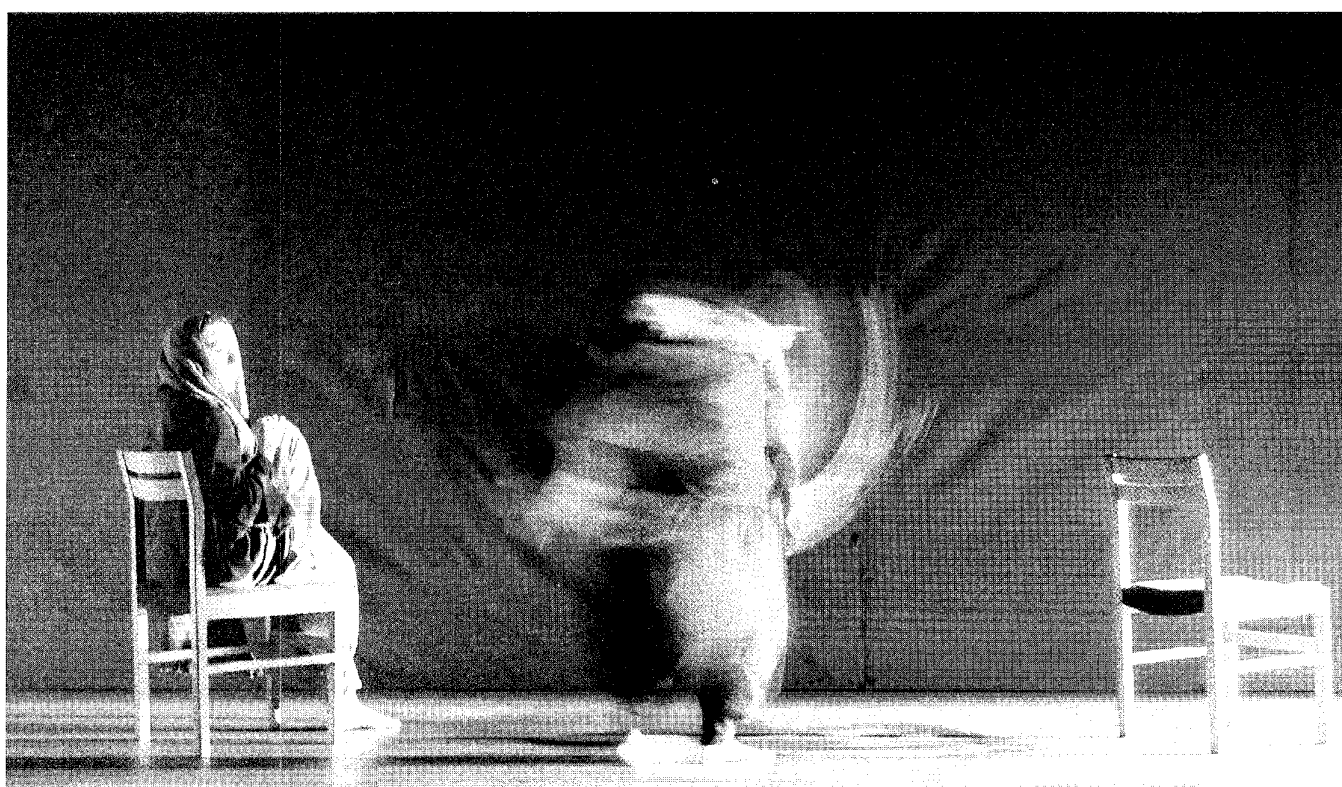
Intussen is het nieuwe festival in het buitenland opgefallen. Er is in deze editie gewerkt aan coproducties en coördinatie met diverse podia in Duitsland en het Parijse Théâtre de l'Agora. De directeur realiseert zich dat zijn festival, dat met veertien verschillende voorstellingen in vijf Nederlandse steden staat, ook aan het eigen succes ten onder kan gaan. „De regionale invalshoek van het festival is interessant, maar heeft ook een nadeel. Sommige producties staan ook op andere festivals. Maar van mensen die zonder een cent hun voorstellingen maken, kun je natuurlijk geen exclusiviteit eisen.”

Tot en met 13 december in Amsterdam, Groningen, Den Haag, Utrecht en Rotterdam. Inlichtingen: www.dancingontheedge.nl.

G. Feingold Foto Antoinette Mooi

De dansers Naz Shademan en Pegah Tabassinejad in de Iraanse productie Charisma, waarvoor Tabassinejad ook de choreografie deed. Foto Ali Tabrizi

De Geus en Bijvoets in het Midden-Oosten Dramatiek van de soberheid

■ DANS

door ASTRID VAN LEEUWEN

Als er één plek op aarde is waar 'op de rand van de vulkaan' wordt gedanst, dan is het wel het Midden-Oosten. Dat is de gedachte achter *Dancing on the Edge*, het festival dat choreografen en theatermakers uit (ditmaal) negen landen uit de regio de ruimte biedt te laten zien wat hen beweegt. Eén festivalproductie werd, ter plekke, gemaakt door de Nederlandse choreografen Feri de Geus en Noortje Bijvoets. „We wilden een sobere voorstelling, maar er zijn veel tranen gevloeid.”

Eigenlijk hadden ze met een Jordaanse choreograaf willen samenwerken, maar die bleek onvindbaar. En ook geschikte, eigentijdse dansers in Jordanië vinden, was als naar de spreekwoordelijke speld in de hooiberg zoeken. „Op initiatief van het Al-Balad-theater in Amman”, dat één folkloredanser en één actrice kon leveren, „ontstond daarom het idee om samen te werken met El-Funoun, uit Ramallah.”

En daarmee was, zeggen Feri de Geus en Noortje Bijvoets, onbedoeld ook het thema van hun voorstelling geboren. „Onverwacht bleek onze hele cast van Palestijnse afkomst.” En dat leidde al bij de eerste repetities tot veel heftige verhalen. „De dansers vertelden over vermoorde kinderen, afzanselingen, over hoe je jezelf traint in het weten welke kant je op moet lopen wanneer er geschoten wordt, over het afzien van je kinderswens omdat je niet wilt dat jouw kind later misschien ook stenen gooit.”

Maar, zo benadrukken De Geus en Bijvoets, *Waiting Forbidden* gaat niet expliciet over het Palestijns-Israëliëse conflict en is ook zeker geen anti-Israëliësch pamflet. De Geus: „De Israëliëse militairen bij de grensposten zijn net zo getraumatiseerd als de Palestijnen die die grenzen proberen over te steken.”

Bijvoets: „Onze productie handelt over de diaspora van het Palestijnse volk, we tonen impressies over de Palestijnse

identiteit, herinneringen aan en dromen over Palestina. Hoe is het om ontheemd te zijn, om continu de angst van het niet-vrij-zijn te voelen, om, tegen beter weten in, op een oplossing te blijven hopen.”

In Amman en Ramallah, waar *Waiting Forbidden* in oktober in première ging, reageerde het publiek zeer emotioneel op de voorstelling. Bijvoets: „Mensen waren diep geraakt. Ook door de gedachte dat mensen in het Westen deze voorstelling óók te zien krijgen.”

„En dat”, zegt De Geus, „terwijl wij juist een sobere voorstelling nastreefden. We wilden de verhalen terugbrengen tot menselijke proporties, en hebben er daarom bewust voor gewaakt ze op te blazen tot dramatische scènes.”

Diepgaand

Daarbij is *Waiting Forbidden*, aldus de makers, ook een fysieke voorstelling, met energieke dans. „We hebben zeker ook de moed van deze jonge mensen tot uiting willen laten komen. Het is fascinerend om te zien hoe diepgaand zij nadenken over hun leven, hoe integer ze zoeken naar manieren om hun situatie het hoofd te bieden, en hoe de liefde voor hun volk hen elke dag opnieuw doet opstaan met een doel in het leven.”

'Dancing on the Edge': t/m 6 dec. in Amsterdam, Den Haag en Groningen en van 4 t/m 13

dec. in Rotterdam en Utrecht. 'Waiting Forbidden' gaat op 2 dec. in Groningen in première; daarna in Amsterdam, Rotterdam en Utrecht. Info: www.dancingontheedge.nl.

■ **'Charisma'**
van de Iraan-
se choreo-
grafe Pegah
Tabassinejad.

FOTO:
ALI TABRIZI

